

RO
Respect pentru oameni și cărți

SIBYLLE LEWITSCHAROFF

APOSTOLOV

ROMAN

CARTIER

Traducere din germană și note de ALEXANDRU AL. ȘAHIGHIAN

SIBYLLE LEWITSCHAROFF

Apostolov

Roman

Traducere din germană și note de Alexandru Al. ȘAHIGHIAN

CARTIER

Pe drum cu Rumen	7
Rog să vă dispensați de mine	14
Carne!	21
Cât?	30
Stinge-mi ochii, micuțo	42
Aur!	48
Grădini	56
Carcase negre	64
Cenușăreasa	70
Crucea Federală de Merit	81
Șumen	91
Păcănit de aripi	95
O pereche fericită	101
Jackie	108
La mare	113
Varna	121
Roxy	129
Potpuriu	139
Ochi de mac	148
Nessebar	154
Mai departe!	165
Sofia	171
Orice altceva rămâne secret	180

Pe drum cu Rumen

— Știi, îi spun eu soră-mii, în ce ne privește, am scăpat ieftin. Soră-mea șade în față, pe locul de lângă șofer, și tace. Doar o infimă înclinare a capului spre fereastră mi-arată că a înțeles. E obișnuită cu răbufnirile mele și știe ce vreau să spun.

Cu bine, adio și basta, spun eu. La urma urmei, un tată care-i pune capăt 'nainte să-și distrugă întreaga familie – pe unul ca ăsta mai degrabă îl lauzi, decât să-l condamni.

A face, facere – păi, asta-i chestie la lumina zilei, așa-i? Ceva ce se vrea admirat când e gata făcut, nu? Ce făcătură: făcălețu-o face, făcălețu-o trage! Ce-i de făcut? Fac o mișcare de box înspre rezemătoarea capului, dar totu-i în aer, mai iute decât s-a ridicat, mâna a și coborât iar pe genunchi. O aiureală? Ei, da, destule din câte fac sunt aiureli, dar încă nu s-a găsit leac pentru asta. Pe moment, soră-mea n-aude, nu vede, fiindcă-i zâmbește lui Rumen și fiindcă gălăgia mașinii înghite zgomotele mai mici.

Uneori vorbesc cu soră-mea parc-aș vorbi în vânt. Ea știe că, de câte ori mă pornesc, tatăl nostru arareori iese cu bine, și că de cele mai multe ori îl beștelesc. Cât despre mama, tăcem cu îndârjire. Fermecător la soră-mea e că nu mă ia în serios și că-mi iartă totul. E o soră mai mare absolut exemplară, care-o tratează pe mezină cu o răbdare de înger. Deși între timp am ajuns amândouă de vârstă mijlocie, soră-mea, mai mare cu doar doi anișori, își închipuie că are de-a face cu un copil nevinovat, ai cărui gărgăuni te fac să-ți încrețești nițel fruntea, dar ești încredințat că-i vor trece cu timpul.

Rumen Apostolov¹ nu-i obișnuit cu noi două, părul lui, din creștetul capului și până-n vârful, e în poziție de „Drepti!”. Vorbele mele îl sperie, pe soră-mea o adoră. Auzul îi e excelent, pricepe aproape totdeauna ce spunem, și numai când, intenționat, o dăm în graiul suab mai tăragănat, simțul lui detectivistic pentru limbă n-o mai scoate la capăt cu sunetele acelea moi și contrase.

Rumen e Hermes al nostru, duce cu el limbile încolo și-ncoace, șofează și găsește drumul din mers – e unul din acei șoferi bulgari desperați și n-are ochi pentru tot ce-o mierlește pe marginea străzii ce se perindă în zbor. Nervos și devotat nouă, Rumen străbate țara lui disperată, care noaptea e încă mai disperată.

— Știi, îi spun eu soră-mii, nu ne putem plânge. Am avut ce mânca, n-am fost bătute și ni s-au plătit lungi ani de studii, iar în cele din urmă ne-am ales și cu-o moștenire modestă. Ce vrei mai mult.

Sunt scârbită de cumiștenia posacă a ceea ce spun, și asta mă face să-mi țin botu' o vreme. Soră-mea oricum tace prea mult, iar Rumen nu îndrăznește să se amestece în vorbă, căci pare să mai urmeze ceva.

Rulăm pe strada bine construită înspre Veliko Tărnovo. Tocmai am lăsat Sofia în urma noastră, în stânga se zăresc niște instalații industriale în paragină, din care se-nalță la cer trâmbe de fum roș-gălbui. Toată această parte stângă a drumului e-nvăluită într-o păclă roș-gălbuie, ale cărei particule sclipesc veninos în lumina soarelui. Pute. În fața noastră-i un lung șir de camioane. Rumen Apostolov își reazemă mai bine bustul în scaun și strânge cu hotărâre volanul în mâini: în față-i stă anevoioasa misiune a depășirii lor, iar pe bancheta din spate – o femeie pe care-o detestă.

Roza vânturilor a urii de tată mai spulberă și câte-o scânteie de iubire de tată, îi strecor eu, aproape neauzit, soră-mii, în timp ce lăsăm în urmă norii de praf roșii ai combinatului metalurgic din Kremikovski, odinioară „*un vlăstar al prieteniei bulgaro-sovietice*”.

Noi suntem vlăstarele prieteniei germano-bulgare, tot pe-atât de îndoielnică pe cât a fost și cea bulgaro-sovietică. O prietenie alcătuită

¹ Am scris, contrar originalului, „Apostolov” și nu „Apostoloff”, fiindcă personajul respectiv trăiește în Bulgaria; dimpotrivă, am lăsat „Tabakoff”, „Zankoff”, „Dontcho Gitzin” etc. în cazul personajelor emigrate din Bulgaria și stabilite în Germania, fiindcă aceasta e grafia obișnuită acolo. (N. tr.)

libris
respectu pentru oamenii si carti

din minciuni, oțel și tablă, din care n-a rămas cu mult mai mult decât tancurile date la fier vechi și mormanele de cadavre de mult putrezite. Sub o grămăjoară răzleață – ca mort întârziat, nu ca mort în război – a putrezit și tatăl nostru.

Ci arată-te, tată, dacă-ți dă mâna!

Canci. Timpul încă nu-i copt să dăm la iveală, ciocănind-o ușor, imaginea tatălui. Kristo, numele lui pătrunzător simbolic. Nu un nume flexibil, bonom, care să ajute un băiețaș să se descurce în lume. Ce cunună de fier a înțelesurilor apasă pe acest nume al crucii. Kristo-tatăl, pe-atunci firește că încă nu tată, ci doar fiu, a deprins, pare-se, iute să scrie, dar a durat destul până să-și scrie numele fără ezitare. Ca adult, mai târziu ca doctor, avea o mâzgălitură de scris, adevărată sfruntare la adresa oricărui farmacist nevoit să-i descifreze rețetele. Semnătura îi era complet ilizibilă. Da, și în cazul tatălui nostru numele constituia miezul personalității sale. O personalitate complet mâzgălită, îi spun eu soră-mii și parcă o aud cum oftează – din cauza vorbăriei mele, a toanelor de neînțeles căroră li se supune.

O personalitate fără glas și greutate, cel puțin pentru fiicele lui, presupunând că el mai există în mintea lor, zic eu triumfătoare. Ba da, ba da, mai există. Arătându-se, țâști, după bunul lui plac, licheaua asta de tată!

În visele pe care le-ncepem noaptea și le înflorim ziua, tatăl nostru revine periodic.

Cum soră-mea tace îndărătnic – iar Rumen nu face decât să geamă și să dea cu pumnul în volan când, după cum crede el, vreun tembel de neînchipuit îl împiedică să circule liber pe șosea –, ce spun, o spun și în numele soră-mii, măcar că ea îndeobște neagă că tații ar apărea în vise, ba chiar o face cu o anume încăpățănare când e vorba de mâzgălitul nostru de tată.

Recent, în noaptea dinainte de a zbura la Sofia, el se afla la mine în cameră. Prezența lui nu era deloc ciudată, după cum, de pildă, nu era ciudat să citești următoarele într-o povestire a lui Murakami: „*Când Katagiri se-ntoarse în apartamentul său, acolo îl aștepta o broască uriașă*”.

Pe mine nu mă aștepta nicio amfibie uriașă, ci numai tata. Care s-a comportat mai discret ca broasca lui Murakami. La ce bun să-ți forțezi corzile vocale, când n-ai nimic de discutat. S-a ridicat încetișor și-a trecut prin zid. În timp ce el dispăruse de-acum, capătul funiei se mai târa

după el pe jos până ce-a dispărut și ea. Tatăl meu avea de cele mai multe ori o funie cu el, nu-i nicio noutate.

Rumen al nostru șofează cu înfrigurare. Tot mereu mă smulge din gândurile mele. De câte ori face o depășire, te-ntrebi fără să vrei: reușește sau nu reușește? Tocmai a lăsat în urmă un camion cu remorcă, încărcat cu bușteni, la capătul celui mai lung flutură o cârpă roșie. Am mai scăpat o dată!

Rumen ar vrea să ne arate comorile Bulgariei. Soră-mea și cu mine o știm mai bine: asemenea comori nu există decât în creierii bulgarilor. Suntem convinse că Bulgaria e o țară îngrozitoare – ba nu, mai puțin dramatic: una stupidă și rea. Ținuturile ei? Marea, pădurile, munții, luncile? Din partea noastră, n-au decât să aibă farmecul lor ascuns. Noi însă nu suntem ornitologe și nici nu vrem să mergem la vânătoare de urși. Nu dăm doi bani pe râpele pitorești din Rodopi, bătaile de ciocan din văile Rodopilor nu ne emoționează, dangătul clopotelor nu ne invită să mergem la biserică. Pentru noi, câmpurile de trandafiri sunt câmpuri de trandafiri, și nimic mai mult, ele nu fac inimile noastre să bată mai tare. Doar pentru că ne uităm la o suprafață roșu-sângerie nu ne comportăm ca și cum am fi proaspăt îndrăgostite și nici nu simțim un aflux de sânge. Să rămâi lucid este o artă. Pe care-o practicăm cu o disciplină de fier de cum adulmecăm aerul bulgăresc ori facem primii pași precauți pe pământ bulgăresc.

Și-n rest? Dar corurile bulgărești oare nu-nseamnă nimic? *Le Mystère des voix bulgares*, cum se spune mereu cu-atâta eleganță? Nu sună ele de parcă s-ar cânta sus, în înaltul eterului, și-apoi cântul ar pogori din vârful muntelui? Oare nu cădem pe gânduri amintindu-ne de Orfeu, al cărui glas, însoțit de faimoasa-i liră, răsuna în Rodopi cu-atâta limpezime și vrajă, încât în juru-i se strângeau pietre și arbori, animalele-și plecau coarneau, picioarele cerbilor și ciutelor li se muiau de încântare, blană lângă blană, blană lângă surtuc, vânat și vânător întinzându-se pe jos în mușchiul moale, și domnea pace și curăție între viețuitoarele toate câte aveau urechi și în pieptul cărora bătea o inimă, fiindcă totul nu mai era decât ciulire și auzire – o stranie auzire, una în exces, cu inimi simțitoare de piatră și cu urechi de piatră apucătoare, cum nici chiar Biblia n-a cunoscut.

Mde, zicem noi, se prea poate, dar ați uitat de stră-stră-străbunicii voastre, menadele alea cu spume la gură, acele canalii lărmuitoare,

libris
respect pentru oamenii și carti

vindicative, sângeroase, crunte. Care atâta au tot suflat și tunat în corn, zbierând și făcând vacarm și tot turnând tărațoi peste hărmălaie, până ce cântecul lui Orfeu și-a pierdut din putere și ele l-au putut sfârteca pe cântăreț. Curând după asta, pe Marița în jos pluteau hartane din el de un alb marmoreean, plutea, cântând neconținut – pe lângă crânguri de fagi și rămuriș de sălcii, pe lângă plopi și alunișuri –, capul lui Orfeu, plutea și plutea frumosul lui cap înspre mare, hăt departe. Departe de țara aceasta malefică, pe-atunci încă numită Tracia. În Rodopii voștri nu se-ascunde, zău, nicio comoară de desfătare spirituală. Nu Orfeu răsună în corurile voastre, ci menadele, sau în orice caz vlăstarele lor târzii. Iată c-am lămurit și misterul de ce în corurile bulgărești beregatele sunt forțate atât de nefiresc.

Ah, ce frumos mai cânta ginecologul, suspină corul adoratoarelor tatălui nostru – toate, foste paciente ale sale, care l-au auzit cântând pe exoticul lor Orfeu când la fereastră, când la masa de scris, când ciocănind cu unghia în canulă ori aplecat peste trusa lui medicală sau cine știe unde altundeva. Până ce în cele din urmă și-a cântat propriul lui cântecel funebru – un *cr-cr* de moarte transformându-se, treptat, într-un horcăit, pe care vocea cândva atât de melodioasă a tatălui nostru l-a mai înflorit nițel, atât timp cât picul de aer din gâtlej i-a mai permis s-o facă.

Capul lui însă, o, capul lui de tată era deja acoperit de prisosul de negreală, și înfășurat în moarte.

— Mai departe în text, spun eu, mai departe și tot așa cu pacostea bulgară, pe care licheaua asta de tată a atras-o asupra capetelor și inimilor fiicelor sale. Din fericire, totul se petrece nu tare ca de obicei, ci atât de încet, încât e cu neputință ca Rumen să m-audă – deși zău că nu știu dacă n-ar putea-o face, fiindcă auzul lui securistic e într-atât de scolțit, încât percepe sunete ce încă nici nu există în aer, ci doar ca urzeli gădilicioase pe limbă.

Rumen, sărmane Rumen – oare am pomenit despre ceramica bulgară, pe care ne-o arăți cu-atâta încântare? Oare am pomenit deja despre motivul ochiului-de-păun, modelul care se repetă pe toate urcioarele, străchinile, farfuriile, scrumierele, ceșcuțele de cafea, toate cafenii – cândva, mici daruri îndrăgite de RDG-iștii aflați în vilegiatură, azi prețuite mai degrabă de englezi? Nouă farfuriile, ceștile, paharele ne par butucănoase. O ceramică de copii dizgrațios bulbucată. Pe lângă faptul

Libris
Respect pentru omere și căși

că nici nu e recomandabilă ca veselă: albastrul cobalt pe care îl conține răzbate prin glazură și e otrăvitor.

Dar cu țărmul Mării Negre, cum e? Țărmul Mării Negre: păi, te-ai gândi la murmurul mării, la pescăruși și dune de nisip, la cafenele pe plajă, bărcuțe legănându-se, iahturi ale căror catarge țăcăne ușor și, ceva mai departe – dar deja nu mai e Bulgaria –, poate la Ovidiu? Ei, aș! Un țărm obturat de blocuri, ratat, poluat. Marea cenușie – golită de pește. Mâncarea bulgărească? Un terci înecat în ulei rânced. Peștele – pe jumătate scrum și fum, ce mai, o glumă proastă. Arta bulgărească în secolul al XX-lea? Oribilă, și-anume toată, fără deosebire. Arhitectura, excep-tând mânăstirile, moscheile sau casele de comerț din secolul al XIX-lea? O crimă!

Soră-mea scutură din cap. Nu ca să mă contrazică – doar nici n-a ascultat ce-am zis –, ci din cauza unei musculițe care i-a zburat în păr și s-a încurcat acolo.

Ca de obicei, obiecția ei vine tocmai la timp.

Oh, da, știu! În secret o știu mai bine, dar nu mă pot înfrâna. Cuvântul Bulgaria e de ajuns – e un cuvânt ce mă stârnește, provocându-mi un acces de nervi care pe dată îmi mătură și ultima brumă de rațiune. Ura de tată și ura de țară sunt îngemănate și ținute cu îndârjire la foc mic. Tată? Bulgar? Un mecanism cu resort. În privința asta, n-ajută nici cei câțiva bulgari delicați peste care totuși am dat, și spre care, de cum îi zăream, mă și avântam cu o euforie aproape dementă. Dar contabila puerilă din mine nu-i numără pe asemenea inși printre bulgari. Ei sălășluiesc pe un teritoriu fără popoare, acolo unde sălășluiesc toți cei pe care-i iubesc.

Soră-mea reacționează cu un surâs dulce la orice ne-ar arăta Ru-men. Îi știu eu bine acest surâs. Îl arborează de fiecare dată când ceva o plectisește până în adâncul inimii – un surâs care să asigure lumea de drăgălășenia ei, fără comentarii și neparticipativ. Versiunea uscată, încremenită în zahăr a surâsului ei. În sinea ei este și ea bucuroasă când poate constata din nou cât de obtuzi sunt bulgarii. Știu asta precis, cu toate că soră-mea e mult prea bine-crescută și prudentă pentru a da frâu liber aversiunii ei. Țara asta ridicolă o demonstrează: nouă nu ne-a murit vreun tată cu merite deosebite – n-a murit decât un bulgar nătâng. N-am suferit nicio pierdere, ci dimpotrivă, am avut noroc, căci timpul

a fost prea scurt pentru ca el să ne mai poată infecta cu hocus-pocusul lui bulgăresc. Unica deosebire: soră-mea închide aceste gânduri în ea și surăde, surăde neconținut, în vreme ce eu îl fac pe Rumen să turbeze, tocând limbută toată mizeria bulgară.

Suntem sătule de Bulgaria mai înainte încă s-o cunoaștem bine. Trist, dar adevărat, limba bulgară ne pare cea mai oribilă din lume. Așa o limbă molâie, rostogolindu-se greoi înainte, pocnitori labiale ce nu vor să se-aprindă. Niciun tăiș în consonante. Ca să-l enervez pe Rumen, folosesc un tertip: îi laud pe românii învecinați. Ce plăcut sună româna în urechile omului! Cât e de grea de înțelesuri și desprinsă de cele lumești! Da-da, pentru români s-a dovedit cu folos că natura lor slavă tânjea după limbile romanice. Și ce bine arată românii! Cu-adevărat, uneori arată ca niște romani crescuți înalți. Și ce minunată e literatura lor încărcată de magie neagră! Logic, din moment ce Ovidiu le-a fost musafir; și ce disidenți importanți au avut – nu niște linge-n-cur sovietici ca bulgarii, aproape fără excepție. Puținii care n-au fost, au fost lichidați la cariera de piatră din Loveci ori în lagărul Belene.

De cum aude din gura mea cuvântul România, Rumen se strâmbă de parcă ar avea dureri de dinți. Cred că noapte de noapte mă ucide în vis, o înșfacă pe soră-mea și-și târăște prada îndărătul unei coline bulgare.

De câteva ori am întins coarda prea tare. Rumen a învățat între timp cum să mă țină în șah. Dacă-i laud pe români, sare la ceartă. Ce facee – românii, și civilizați?! Ha, mă contrează Rumen, păi sportul lor preferat era să-i închidă pe evrei în cocina de porci și să-i ardă de vii. Și nu se căiesc deloc, dar deloc, românii tăi minunați, țipă el și vocea-i tremură de mânie și indignare.

Între timp s-a înserat și strada se goleşte. Trecem printr-un ținut slab populat. Oare chiar trăiesc oameni aici? ne întrebăm după ce timp de un sfert de ceas am străbătut peisajul deluros fără să zărim nici urmă de așezare. Doar căruțele țiganilor, trase de măgari sau cai, care din când în când se târăsc anevoie pe marginea drumului, ți-arată că undeva îndărătul dealurilor trebuie să locuiască oameni în cine știe ce așezări încropite claie peste grămadă, cu prăvălii jalnice prinse la repezeală în câteva cuie – presupunând că există în general prăvălii îndărătul dealurilor. Nimic din ce ți-ar putea stârni dorul de depărtări, și ar putea revigora basmul cu aventura balcanică. Sărmanele mârtoage, căroră mizeria li se

desenează cu trăsături severe prin piele, îi dau înainte mânate de bici, cu frunțile împodobite cu ciucuri roșii.

Această amurgire apăsătoare este avanpostul nopții bulgare. Noaptea, munții bulgari dorm ca niște animale mari, negre, și doar pe alocuri, de foarte departe, mai răzlesc luminițe din case putrezite. Trebuind să lupte mai puțin cu camioanele, Rumen se dă alene pe spate în scaun, cu o țigară aprinsă în colțul gurii.

Azi sunt într-o dispoziție mai bună - îmi priește să mă las plimbată cu mașina primprejur. În plus, nu-mi displace să șed pe bancheta din spate, fiindcă prefer să-mi strecor veninul de-acolo. În afară de asta, Rumen ar fi și mai supărat dacă aș sta lângă el. Fiind un șofer prost, ne-ar putea pune serios în pericol.

Rog să vă dispensați de mine

Rog să vă dispensați de mine, spune tatăl nostru. Un talaz patern înspumat inundă interiorul automobilului, iar sufletul, hop, zvâcnește aprig făcând să zboare cât colo acoperișul mașinii, așa încât pentru o clipă rulăm sub cerul liber.

Rog să vă dispensați de mine - așa ceva n-a mai spus niciodată, într-atât de politicos nu ni s-a sustras încă niciodată până acum. Martor ne e cerul cenușiu: a dispărut! Rămâne îndoielnic ce fel de tată a mai fost și asta de mai înainte. Nu-mi pot aminti de vocea lui, soră-mea nici ea, de-ar fi să descriem vocea tatălui nostru, n-am scoate-o la capăt. Ce fel de nemțească o fi vorbit? Una bună? Rostită clar? Cu accent austriac, fiindcă și-a rafinat-o la Viena? Oare vorbea fără cusur din punct de vedere gramatical? O fi avut un vocabular bogat, ori mai degrabă sărăcuț? Habar n-avem, deși ar trebui s-o știm, căci eu aveam unsprezece ani, și soră-mea, treisprezece.

Nu știm dacă se băga în discuție impetuos ori, dimpotrivă, șovăielnic. Dacă vorbea cu ocolișuri, asigurându-și spatele - nici asta n-o știm. Habar n-avem dacă vorbea cu opinteli sau lin, sau iute, sau lipsit de vlagă. Oare avea prostul obicei al multor străini de a-și accelera vor-

birea atunci când simțea că nu mai stăpânește gramatica? Și vocea lui? Subțire, pițigăiată, venind din gâtleej ori din adâncul pieptului? Corul adoratoarelor tatălui nostru, de care altădată eram înconjurate, vrea să ne facă să credem că tatăl nostru vorbea o germană minunată, atât de minunată, încât era o poezie să-l ascuți vorbind-o. Dar, mai cu seamă, cânta atât de minunat, încât era de neîndurat.

Ne-am obișnuit să tăcem când auzim asemenea lucruri. E unul din rarele cazuri când soră-mea renunță la faimosul ei zâmbet. Slavă Domnului, între timp corul adoratoarelor s-a rărit considerabil, doar puține mai sunt în viață din cele care l-au cunoscut personal. Acum ne-a venit nouă rândul să lămurim cine a fost tatăl nostru. Pe când eram mici și zburdam prin grădină cu codițele învârtindu-ni-se în aer, niște femei complet străine ne cercetaseră pe îndelete, ajungând la concluzia că noi două ieșiserăm cam prăpădite din acel Orfeu legendar care ne era tată – aproape că nu merita să fim numite fiicele lui. Acum însă, ceva dinăuntrul nostru le-ntreabă, ripostând: oare stârpitura aia de om chiar merita să treacă drept tatăl nostru?

Să reținem că tatăl nostru era un bulgar tipic. Un bulgar tipic e foarte păros, are dantura albă perfectă, mănâncă usturoi și ajunge la o vârstă matusalemică. În ce-l privește pe tatăl nostru, avea o chică neagră și deasă. Usturoi, ce-i drept, aproape că nu mânca. Bulgarul tipic își păstrează chica și la bătrânețe, și încărunțește târziu. Dar tatăl nostru nu reușise să treacă proba vârstei, de aceea nu știm nimic precis în această chestiune. Numai atât: în clipa când prietenul lui i-a aruncat o ultimă privire de despărțire și l-a mângâiat pe creștet, în palmă i-au rămas smocuri întregi de păr.

Și unde încă păr? Rămas agățat de mobilă? Exista oare o mobilă paternă? O mobilă maternă?

Pe mochetele groase mobilele dormeau cu o sfioasă îndărătnicie. Mochetă albastră în dormitorul părinților. Mobile lăcuite. Mochetă alb-gălbuie în camera de zi. Tatăl nostru rechiziționase pentru sine mica sofa roșie din camera cu balcon. Când ședea pe ea, se simțea în siguranță și părea să se descurce fără mari frământări sufletești. În fond, n-avea nevoie de mult spațiu ocrotit în jur. Ci doar de suficient spațiu ca să-l umple cu tristețea sa. Câteodată însă, se plimba nervos de colo-colo prin odaia cu balcon, rânjindu-și colții albi. Cu siguranță că iar

o feștelise și era întors pe dos. Ce-i de mirare că la puțini ani după ce murise, o baterie care stătea la soare pe masa din odaia lui a explodat, revărsându-și chimicalele puturoase pe sofaua roșie. Cu oamenii din jurul lui întreținea relații sumare. Îi ajungea să se uite o dată pătrunzător la cineva, întipărintu-și-l în minte, că după aceea totul putea redeveni ceșos. Pe cap îi ședea mereu o scufiță de melancolie. Tenebrele lui lăuntrice îi păreau neasemuite. Iar familia îl sprijinea într-asta, oh, cum se mai întreceau sateliții familiei în speculații profunde despre tenebrele de nepătruns ale sufletului bulgar de tată și de bărbat, în general, iar în particular despre sufletul care ne neliniștea pe noi toți și care era un exemplar întru totul nemaivăzut. Tenebrele astea aruncau o lumină de o răvășeală și sensibilitate parcă atinsă de geniu. Cum de nimeni nu-i remarcase expresia obtuză și nu trăsese concluzia simplă că aveam de-a face cu o epavă – dar nu, nu de artist, ci de doctor decăzut?

Cu trecerea anilor n-a devenit distant și ursuz ca cei mai mulți din tații colegelor noastre de școală. Când scotea din dulap vesta lui ponosită, știam ce ne așteaptă. Lumea din jurul lui se stingea – pentru două luni, și totdeauna primăvara –, iar noi toți eram condamnați să ne stingem odată cu ea. Forfoteli în fața odăii lui zăvorâte, bătaii timide în ușă, întrebarea temătoare dacă n-ar vrea cumva să mănânce ceva, și – niciun răspuns. Dacă vreunul din noi crăpa nițel ușa, dinăuntru îl izbea ceva atât de clocit, încât o închidea iute la loc. Zăcea pe sofaua lui parcă intrat în putrezire.

Speram ca mama noastră – o femeie sportivă, schioare, alpinistă, ba chiar dotată cu un piolet! – să deschidă ușa cu o smucitură și să-i ardă leșului de bărbatu-său câteva palme răsunătoare, fie trezindu-l în felul acesta, fie expediindu-l definitiv la cimitir, fie barem smulgând de pe el oribila-i vestă cu o gaură de molie pe burtă pentru a o arunca în foc. Nimic din toate astea! Așa am încetat să mai risipim speranțe deșarte pe mama noastră.

Mobilă maternă nu exista. La ce i-ar trebui mobilă proprie unei femei legate cu toate fibrele de soțul ei? Adevărat, ea decidea ce mobilă și de la care firmă de renume era adusă în casă – de pildă, de la firma Schildknecht, care în anii șaizeci se mai nutrea din aura lucrului bine făcut și fin –, dar mobila o alegea doar pentru el, spre a-l binedispune, și niciodată pentru sine.